

Kommunal demokrati och kompetens

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 18 motionsyrkanden i kommunala frågor. Motionerna gäller bl.a. kommunernas storlek och uppgifter, sanktioner mot kommuner, kommunal parkeringsavgift för fastighetsägare, återkallande av förtroendeuppdrag, förtroendevaldas uppdrag samt delaktighet. Flera motioner (8 st.) gäller frågor som behandlats tidigare under mandatperioden och behandlas därför nu i förenklad ordning.

Utskottet avstyrker samtliga motioner.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 7	4
Utskottets överväganden	5
Kommunernas storlek och uppgifter	5
Motionerna	5
Kommunal samverkan	5
Ansvarskommitténs förslag	8
Tidigare behandling	9
Utskottets ställningstagande	9
Sanktioner mot kommuner m.m.	9
Motionerna	9
Gällande ordning	10
Tidigare behandling	11
Utskottets ställningstagande	11
Parkeringsavgift från fastighetsägare	11
Motionen	11
Normgivningsmakten	11
Utredningar	12
Utskottets ställningstagande	13
Återkallande av uppdrag	14
Motionen	14
Gällande regler	14
Tidigare behandling	15
Utskottets ställningstagande	15
Förtroendevaldas villkor	15
Motionen	16
Gällande regler	16
Tidigare behandling	17
Utskottets ställningstagande	18
Delaktighet	18
Motionerna	19
Bakgrund	19
Tidigare behandling	21
Utskottets ställningstagande	22
Motioner som bereds förenklat	22
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	23
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	23

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Kommunernas storlek och uppgifter

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:K277 och 2009/10:K281.

2. Sanktioner mot kommuner m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:K202 och 2009/10:K288.

3. Parkeringsavgift från fastighetsägare

Riksdagen avslår motion 2009/10:T536 yrkande 31.

4. Återkallande av uppdrag

Riksdagen avslår motion 2009/10:K273.

5. Förtroendevaldas villkor

Riksdagen avslår motion 2009/10:K356.

6. Delaktighet

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N208 yrkandena 16 och 17 samt 2009/10:N389 yrkande 8.

7. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 10 november 2009

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Margareta Cederfelt (m), Andreas Norlén (m), Stefan Tornberg (c), Yilmaz Kerimo (s), Cecilia Wigström i Göteborg (fp), Helene Petersson i Stockaryd (s), Björn Leivik (m), Billy Gustafsson (s), Ingvar Svensson (kd), Anna Tenje (m), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s), Annie Johansson (c), Mikael Johansson (mp) och Sinikka Bohlin (s).

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 7

Motion	Motionärer	Yrkanden
7. Motioner som bereds förenklat		
2009/10:K224	Rolf Gunnarsson (m)	
2009/10:K227	Hans Backman (fp)	
2009/10:K306	Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s)	
2009/10:K321	Pia Nilsson (s)	2
2009/10:K337	Ingemar Vänerlöv (kd)	
2009/10:K338	Ingemar Vänerlöv (kd)	
2009/10:K348	Cecilia Widegren (m)	
2009/10:K380	Fredrik Olovsson (s)	

Utskottets överväganden

Kommunernas storlek och uppgifter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till beredningen av Ansvarskommitténs förslag två motioner (s respektive kd) om kommunernas storlek och uppgifter.

Motionerna

Berit Högman m.fl. (s) begär i motion K277 ett tillkännagivande till regeringen om behovet av samarbete mellan kommuner eller sammanslagning av kommuner för välfärd av god kvalitet för alla i hela landet. Motionärerna framhåller klyftorna mellan olika geografiska områden. Nästan hälften av Sveriges 290 kommuner har färre än 15 000 invånare. I Danmark har man en målsättning om 30 000 invånare. Med tanke på de uppgifter en svensk kommun har i dag är 30 000 nog i underkant för att en kommun ska klara alla uppgifter på ett bra sätt. Som exempel på områden där det snabbt blir bekymmer när kommunen minskar i invånarantal nämns en lång rad tjänster m.m. på bl.a. teknikområdet och det sociala området. Genom samverkan inom ett geografiskt område skulle det bli lättare att rekrytera kvalificerad kompetens. Det finns flera skäl för att kommuner inte samverkar mer, bl.a. traditionell bypolitik, upphandlingslagens regler och tröskeleffekter. Det behövs enligt motionen tydliga incitament och stimulanser, som t.ex. avskrivning av lån, ansvarsförbindelser för pensionskulden, rivnings- och renoveringsstöd eller bidrag till engångskostnader för omställningen och utjämning av skatteunderlag.

Else-Marie Lindgren (kd) begär i motion K281 att kommunerna ska överta huvudmannaskapet för primärvården. Därmed skulle ansvaret för den nära vården demokratiseras.

Kommunal samverkan

Det finns en lång tradition av kommunal samverkan i olika omfattning och form. Omfattningen av samverkan kan variera från samråd och informationsutbyte till fördjupad samverkan som innebär en gemensam politik på ett eller flera områden. Det finns både offentligt-rättsliga och privaträttsliga former för kommunal samverkan. De offentligt-rättsliga formerna är kommunalförbund och gemensam nämnd. Privaträttsliga former är företag, stiftelser och föreningar. Samverkan i mer informella konstellationer, exempelvis nätverk, är också vanligt förekommande. Den vanligaste formen för samverkan är emellertid interkommunala avtal.

Valet av form styrs i stor utsträckning av vilken verksamhet som samverkan avser, om den t.ex. innefattar myndighetsutövning eller om den bedrivs på en konkurrensutsatt marknad. Omfattningen av verksamheten är självfallet också av betydelse.

Enligt 3 kap. 20 § kommunallagen (1991:900) kan kommuner och landsting bilda kommunalförbund och överlämna vården av kommunala angelägenheter till sådana förbund. I förarbetena konstateras att det enda krav som bör ställas på den verksamhet man vill samverka om är att uppgiften faller inom den överlämnande kommunens eller det överlämnande landstingets kompetens. Samverkan i kommunalförbund ska således vara möjlig för alla kommunala angelägenheter. Kommunalförbundet är en offentlig-rättslig juridisk person som är fristående i förhållande till sina medlemskommuner. Kommunalförbundet blir huvudman för de frågor som medlemmarna flyttar över till förbundet. De frågor som medlemmarna överlämnar till förbundet faller efter överlämnandet utanför deras egen kompetens. Förbundet har i mångt och mycket samma organisatoriska uppbyggnad som en kommun eller ett landsting och benämns ibland "specialkommun" eller "minikommun".

Kommuner och landsting kan samverka i en gemensam nämnd enligt bestämmelserna i 3 kap. 3 a–c §§ kommunallagen. En gemensam nämnd tillsätts i någon av de samverkande kommunerna eller något av de samverkande landstingen (s.k. värdkommun) och ingår i denna kommuns eller detta landstings organisation. Till skillnad från ett kommunalförbund är en gemensam nämnd inte någon egen juridisk person. Varje kommun eller landsting bibehåller sitt huvudmannaskap för de frågor man överlämnar till den gemensamma nämnden. De samverkande kommunerna ska ha en överenskommelse om samverkan (3 kap. 3 c §). Liksom andra kommunala nämnder ska den gemensamma nämnden också ha ett reglemente. Reglementet ska antas av fullmäktige i samtliga samverkande kommuner (6 kap. 32 §). Av reglementet ska bl.a. framgå vilka uppgifter som överläts till den gemensamma nämnden. En gemensam nämnd kan samverka kring i princip alla kommunala angelägenheter. En gemensam nämnd ska i princip kunna tilldelas uppgifter i samma omfattning som en inomkommunal nämnd. Uppgifterna som överlämnas måste dock vara gemensamma för de samverkande kommunerna.

Om en kommun eller ett landsting i enlighet med 3 kap. 16 § kommunallagen överlämnar vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag, där kommunen eller landstinget innehar samtliga aktier, ska fullmäktige fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten, utse samtliga styrelseledamöter och se till att fullmäktige får ta ställning innan beslut av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas (3 kap. 17 §). Även interkommunala företag är bundna av dessa villkor i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt (3 kap. 18 §).

Kommunallagen saknar uttryckliga regler om avtal som samverkansform. Frågan om lagreglering övervägdes vid tillkomsten av 1957 års kommunalförbundslag, men avvisades bl.a. med hänvisning till att de uppgifter som var föremål för avtalssamverkan var så skiftande att avtalsreglerna skulle få ett mycket allmänt innehåll (prop. 1957:150 s. 56).

Kompetensenligheten av avtalssamverkan bedöms utifrån bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen om att kommuner och landsting själva får ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte ska handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan. I proposition 2008/09:21 Kommunala kompetensfrågor m.m. framhölls att en kommun således t.ex. inte får vidta åtgärder uteslutande i en annan kommuns intresse eller utan rimlig ersättning för sina insatser. Det ska finnas ett ömsesidigt kommunalt intresse av samarbetet. Om det i lag har angetts att en särskild uppgift ska handhas av kommunens eller landstingets egna organ får uppgiften inte överlåtas till en annan kommun eller ett annat landsting utan särskilt lagstöd.

Dock finns i dag i speciallagstiftningen på flera områden särskilt lagstöd för avtalssamverkan. Respektive speciallag drar i dessa fall upp gränserna för vilka uppgifter som kan överlämnas. Dessa bestämmelser är i huvudsak förknippade med kommunens obligatoriska verksamhet och dessutom med sådana uppgifter där det i huvudsak inte finns någon privat marknad. Det handlar i stor utsträckning om myndighetsutövning i form av t.ex. tillsynsuppgifter.

Bestämmelser för kommunala företag återfinns också i speciallagstiftning, främst aktiebolagslagen (2005:551). År 2005 fanns 1 533 kommunägda företag, varav 1 300 företag ägdes helt av en eller flera kommuner. Motsvarande uppgift för landstingen var 122 företag totalt, varav 45 helägda.

Kommunala kompetensutredningen framhöll (SOU 2007:72) att kommunal samverkan alltmer framställts som ett sätt att effektivisera verksamheter, öka kompetensen, hantera krav på specialistkunskaper m.m. Samverkan hade även nämnts som en tänkbar lösning på de utmaningar som den offentliga sektorn står inför mot bakgrund av den ekonomiska och demografiska utvecklingen, och mer eller mindre som en nödvändighet för små kommuner (s. 280).

Utredningen analyserade särskilt konsekvenserna av samverkan för den lokala demokratin och kunde konstatera att kommunallagen erbjuder en rad verktyg för påverkan och kontroll av både kommunalförbund och gemensamma nämnder. Att åstadkomma kommunal samverkan i mer demokratiska former var därför i första hand en fråga om tillämpning av regelverket. Det var snarare den snabba utvecklingen mot allt fler, överlappande samverkanskonstellationer som ur demokratisk synvinkel är bristen med kommunal samverkan.

Ansvarskommitténs förslag

Ansvarskommittén överlämnade i februari 2007 slutbetänkandet Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10). I betänkandet föreslås en ny regional samhällsorganisation med en ny läns- och regionkommunindelning, utformade efter en rad kriterier. Ett av kriterierna är ett riktvärde för invånarantal mellan en och två miljoner invånare och som inte utan starka skäl understiger en halv miljon invånare.

I betänkandet analyserar kommittén frågorna om huruvida det behövs en ny kommunindelningsreform och om de befolkningsmässigt krympande kommunerna i olika delar av landet kommer att få problem i olika avseenden. Kommitténs bedömning när det gäller de mindre kommunerna är att det för närvarande inte behöver genomföras någon kommunindelningsreform (s. 266).

I ett längre perspektiv bedömer kommittén dock att vissa kommunsammanläggningar kommer att bli aktuella (s. 268). Enligt kommittén finns det anledning för staten att särskilt följa utvecklingen i de mindre kommunerna. Ett system för att tidigt upptäcka avvikelser, t.ex. kvalitetsbrister eller bristande valmöjligheter för brukare utifrån ett likvärdighetsperspektiv, är angeläget. Det finns också, enligt kommittén, anledning att ge ett aktivt stöd till de kommuner som själva bedömer att en sammanläggning skulle leda till ökad förmåga att klara de kommunala uppgifterna och att möta medborgarnas framtida behov på ett bra sätt.

Enligt Ansvarskommittén är snart sagt alla kommuner med i flera samverkanskonstellationer för att lösa mer komplicerade uppgifter, för att effektivisera genom att ta till vara skalfördelar eller för att få tillgång till spetskompetens. Det är enligt kommittén uppenbart att interkommunal samverkan kommer att vara nödvändig även i framtiden. Kommitténs grundinställning är att interkommunal samverkan bör underlättas samtidigt som det ligger en fara i att för många och för mångformiga samverkanskonstellationer växer fram. En sådan utveckling kan enligt kommittén i sig motivera en prövning endera av bärkraften i dagens primärkommunala struktur eller av uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun alternativt mellan regionkommun och kommun. Staten kan enligt kommittén också behöva ta ett mer direkt ansvar när det gäller de mindre kommunerna, som verkar i motsatt riktning. Det skulle exempelvis kunna föranleda krav från statens sida på en utbyggd och formaliserad kommunal samverkan (s. 271).

Ansvarskommittén diskuterade också frågan om att genomföra en ny gränsdragning inom hälso- och sjukvården, som innebär att primärvården övertas av kommunerna. Kommittén framhöll dock att den framtida utvecklingen av sjukvårdssystemet, inte minst för att möta de ständigt ökade kraven utan att tillgängliga resurser ökar i motsvarande takt, sannolikt kommer att inte minst handla om såväl samarbete som uppgiftsförskjutning mellan primärvård, övrig öppenvård och slutenvård. Enligt kommittén understödjer inte en kommunalisering denna utveckling.

Ansvarskommitténs förslag har varit föremål för remissförfarande.

I maj 2008 redovisades ett uppdrag från regeringen att samordna diskussioner om förändrad regional indelning. Grunden för uppdraget var Ansvarskommitténs slutbetänkande. Det redovisades att lokala och regionala initiativ drev en pågående regionbildningsprocess som dittills gett önskemål om sju regionkommuner.

Kammarkollegiet fick den 29 januari 2009 regeringens uppdrag att utreda ansökningar i syfte att bilda regionkommuner med de uppgifter Ansvarskommittén förslagit. Ansökningarna avser bildandet av regionkommuner i Norrland och Svealand. Kammarkollegiet kommer under hösten 2009 att överlämna ärendet till regeringen med ett eget yttrande grundat på faktaunderlaget i konsultrapporter och de synpunkter som kommit från de berörda landstingen, kommunerna och länsstyrelserna.

Tidigare behandling

Våren 2009 behandlade utskottet en rad motioner om regional demokrati, bl.a. om behovet av regionalt samarbete och av att Sverige ska kunna styras och utvecklas på olika sätt. Motionerna tog även upp frågor som samverkan över länsgränser, mellankommunal samverkan, bildande av regionkommuner och avskaffande av landstingen (bet. 2008/09:KU16). Motionerna avstyrktes med hänvisning till pågående beredning av Ansvarskommitténs förslag.

Utskottets ställningstagande

Ansvarskommitténs förslag har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Enligt utskottets mening bör denna beredning avvaktas. Motionerna K277 (s) och K281(kd) avstyrks därför.

Sanktioner mot kommuner m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser inte att tillkännagivanden till regeringen om utökade sanktionsmöjligheter mot kommuner är nödvändiga och avstyrker två motioner (m) om detta.

Motionerna

I motion K202 av Katarina Brännström (m) begärs sanktioner mot kommuner som bryter mot lag. Det finns enligt motionären alltför många exempel på kommuner i Sverige som bryter mot olika lagar. Det kan handla om gynnande av ett enskilt företag eller om brister när det gäller balanskravet. Det finns enligt motionen också kommuner som vägrar betala sanktionsav-

gifter som utdömts när man inte verkställt beslut inom socialområdet i tid. Ett tungt vägande skäl för detta beteende är att det inte får några konsekvenser.

I motion K288 av Curt Lindroth (m) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att kommuner måste följa lagakraftvunna domar.

Gällande ordning

Bestämmelser om laglighetsprövning av kommunala beslut finns i 10 kap. kommunallagen. Ett överklagat beslut ska enligt 8 § upphävas om det inte har tillkommit i laga ordning, om beslutet hänför sig till något som inte är en angelägenhet för kommunen eller landstinget, om det organ som har fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller om beslutet strider mot lag eller annan författning.

Sedan den 1 juli 2002 finns nya bestämmelser om kommunalt domstols-trots. Enligt 9 kap. 10 § kommunallagen ska revisorernas granskning bl.a. omfatta ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, när granskningen gäller hur nämnderna verkställer avgöranden av allmänna förvaltningsdomstolar. Om revisorerna i sin granskning finner att det föreligger misstanke om att en allmän förvaltningsdomstols avgörande åsidosatts ska de anmäla förhållandet till berörd nämnd (9 kap. 9 § kommunallagen). Om nämnden efter en sådan anmälan inte vidtar åtgärder utan oskäligt dröjsmål, är revisorerna skyldiga att rapportera det till fullmäktige.

Samtidigt infördes bestämmelser om sanktionsavgifter i 28 a–d §§ lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och 16 kap. 6 a–d §§ socialtjänstlagen (2001:453) mot en kommun eller ett landsting som underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla en insats som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande. Den särskilda avgiften fastställs till lägst 10 000 kronor och högst 1 miljon kronor.

Den 1 juli 2006 utvidgades sanktionsmöjligheten till att gälla egna gynnande beslut enligt socialtjänstlagen, och en rapporteringsskyldighet till bl.a. revisorerna infördes.

I proposition 2008/09:231 föreslås nya regler i konkurrenslagen (2008:579) fr.o.m. den 1 januari 2010, som innebär att Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket får förbjuda staten, en kommun eller ett landsting att i en verksamhet av kommersiell eller ekonomisk natur tillämpa ett visst förfarande om det snedvrider, eller är ägnat att snedvrida, förutsättningarna för en effektiv konkurrens eller om det hämmar, eller är ägnat att hämma, förekomsten eller utvecklingen av en sådan konkurrens. Förbud får dock inte meddelas när det gäller förfaranden som är försvarbara från allmän synpunkt. Även en konkurrensnedvridande verksamhet som en kommun eller ett landsting bedriver får förbudas. Förbud får dock inte meddelas om verksamheten är förenlig med lag. Ett förbud får enligt förslaget förenas med vite.

Tidigare behandling

Utskottet har vid ett flertal tillfällen avstyrkt motioner om sanktioner mot kommuner när det gäller kommunal näringsverksamhet. Utskottet avstyrkte senast (bet. 2008/09:KU5) motionerna med hänvisning bl.a. till beredningen av den konfliktlösningsfråga som nu tas upp i proposition 2008/09:231.

Utskottets ställningstagande

Kommunerna har skyldighet att efterkomma en lagakraftvunnen dom. Sedan 2002 har därtill införts möjligheter för sanktioner mot kommuner inom det sociala området, och regeringen har nyligen föreslagit ett konfliktlösningsystem med vitesmöjlighet som omfattar bl.a. kommunal näringsverksamhet. De föreslagna tillkännagivandena till regeringen är enligt utskottets mening inte nödvändiga. Motionerna K202 (m) och K288 (m) avstyrks.

Parkeringsavgift från fastighetsägare

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (mp) om parkeringsavgift från fastighetsägare med hänvisning till beredningen av Grundlagsutredningens förslag.

Motionen

I motion T536 (yrkande 31) av Karin Svensson Smith m.fl. (mp) begärs att regeringen undersöker möjligheterna att genom lagändring skapa utrymme för kommuner att ta ut en avgift av fastighetsägare för parkering. Att belägga arbetsplatsparkering med en kommunal avgift skapar enligt motionen incitament för arbetsgivare och pendlare att överväga andra sätt att resa än med bil.

Normgivningsmakten

Enligt 8 kap. 3 § regeringsformen meddelas föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, genom lag. Sådana föreskrifter är bl.a. föreskrifter om skatt till staten och om betungande avgifter. När det gäller avgifter kan riksdagen delegera normgivningsmakt till regeringen med stöd av 8 kap. 7 § och 9 § andra stycket regeringsformen. Enligt 8 kap. 11 § regeringsformen finns möjlig-

het till subdelegation till kommuner från regeringen. Riksdagen kan också med stöd av 8 kap. 9 § andra stycket regeringsformen delegera normgivningsmakt avseende betungandeavgifter direkt till kommuner.

Inom det skatterättsliga området är det emellertid en grundläggande princip att riksdagen är ensam lagstiftare. Kommunerna har visserligen enligt 1 kap. 7 § regeringsformen rätt att ta ut skatt för sina uppgifter, men denna rätt är begränsad till att fatta beslut om den årliga skattesatsen, vilket inte betraktas som normgivning i regeringsformens mening.

Utredningar

Gränsdragningen mellan skatter och avgifter har varit föremål för diskussion bl.a. i anslutning till införandet av den s.k. trängselkatten i Stockholm och avseende de kommunala parkeringsavgifterna.

Den nuvarande regleringen av kommunala parkeringsavgifter – lagen (1957:259) om rätt för kommun att ta ut avgift för vissa upplåtelser av offentlig plats, m.m. (KAL) – tillkom före 1974 års regeringsform i enlighet med den ordning som då gällde. Enligt sjätte punkten i övergångsbestämmelserna till regeringsformen gäller regleringen fortfarande.

Parkeringsutredningen övervägde om KAL skulle upphävas och ersättas av ny lagstiftning (SOU 2006:109 s. 128 f.). Utredningen konstaterade att om KAL ersätts måste ett nytt system för att ta betalt för parkering införas i den ordning som den nuvarande regeringsformen föreskriver. Enligt utredningen fanns det skäl att anta att parkeringsavgifterna i ett sådant nytt system skulle komma att betraktas som en skatt. Detta skulle innebära att kommunerna inte längre fick ta ut parkeringsavgifter. Utredningen var bl.a. mot denna bakgrund inte beredd att föreslå att den gällande regleringen skulle ersättas av ny lagstiftning.

I Stockholmsberedningens delbetänkande Trängselavgifter (SOU 2003:61) konstaterades att även om syftet med trängselavgiften – att förbättra miljön och framkomligheten – skulle anses vara en kommunal angelägenhet enligt 1 kap. 7 § regeringsformen är det inte möjligt att låta pålagan vara en kommunal skatt.

Beredningens bedömning var att en utvidgning av den kommunala beskattningsrätten till att avse andra än de egna kommunmedlemmarna skulle kräva en ändring av grundlagen och ett omfattande utredningsarbete med beaktande av såväl skattemässiga som konstitutionella aspekter. Slutsatsen blev att arbetet med att utforma bestämmelser om trängselavgift skulle ske utifrån de bestämmelser i regeringsformen som gäller statlig skatt. Regeringen delade beredningens slutsats att den aktuella pålagan var att betrakta som en skatt och att införandet av den måste ske i enlighet med de bestämmelser i regeringsformen som avser skatt till staten (prop. 2003/04:145).

Grundlagsutredningen har föreslagit en bestämmelse (8 kap. 9 § första stycket 2 regeringsformen) som ger riksdagen möjlighet att bemyndiga kommuner att meddela föreskrifter om skatt som syftar till att reglera trafikförhållandena i kommunen (SOU 2008:125). Grundlagsutredningen fann (s. 563 f.) att det inte var lämpligt att ge kommunerna en direkt på regeringsformen grundad rätt att besluta föreskrifter om trängselskatt och parkeringsavgifter. Det skulle dessutom rimma mindre väl med regeringsformens grundprincip för normgivning att ge kommunerna en sådan rätt. Eftersom syftet med regleringen var att möjliggöra kommunala föreskrifter bör inte delegationen gå via regeringen. I stället borde en möjlighet till direktdelegation till kommuner införas med nuvarande 8 kap. 9 § andra stycket om tvingande avgifter som förebild. Riksdagen får då genom lag ange förutsättningarna för kommunernas föreskriftsrätt.

Delegationsmöjligheten borde inskränkas till att avse föreskrifter som syftar till att reglera trafikförhållanden i kommunen. Uttrycket trafikförhållanden valdes för att täcka både färd med fordon och parkering och överensstämmer med den gängse benämningen i olika sammanhang. Det påpekas att förslaget i och för sig också täcker andra pålagor på trafiken än trängselskatt och parkeringsavgifter, t.ex. avgifter som tas ut av andra trafikanter än de som kör motorfordon och oavsett om de färdas till lands eller till sjöss. Detta kunde dock enligt utredningen knappast ge upphov till några tillämpningsproblem eftersom den närmare omfattningen av den föreskriftsrätt som delegeras bör framgå av riksdagens beslut. Hur regleringen av parkeringsavgifter och trängselskatter framöver skulle utformas – och i vilken utsträckning föreskriftsrätt skulle delegeras – är inte frågor som bör läggas fast i grundlag. Detta fick i stället avgöras av riksdagen genom sedvanlig lagstiftning.

Utskottets ställningstagande

Grundlagsutredningen har föreslagit en ändring i regeringsformen som ger riksdagen möjlighet att bemyndiga kommuner att meddela föreskrifter om skatt i syfte att reglera trafikförhållandena i kommunen. Enligt utskottets mening bör den fortsatta beredningen av den frågan avvaktas. Motion T536 yrkande 31 (mp) avstyrks följaktligen.

Återkallande av uppdrag

Utskottets förslag i korthet

Mot bakgrund av den grundläggande huvudprincipen att förtroendevalda inte ska kunna entledigas mot sin vilja avstycker utskottet en motion (c) om att kommunfullmäktige ska ges rätt att återkalla de uppdrag kommunfullmäktige tillsatt.

Motionen

Johan Linnander (c) begär i motion K273 att kommunfullmäktige ges rätt att återkalla de uppdrag som kommunfullmäktige tillsatt. I motionen framhålls att nämndledamöterna har fått sitt uppdrag i förtroende av sitt parti och av fullmäktige. När förtroendet inte längre finns kvar bör ledamoten kunna avsättas. Med dagens lagstiftning händer det att kommuner omorganiserar sina nämnder enbart för att få bort en olämplig nämndledamot.

Gällande regler

Enligt 4 kap. 10 § kommunallagen får fullmäktige återkalla uppdraget för en förtroendevald som valts av fullmäktige om den förtroendevalde vägrats ansvarsfrihet eller genom dom som vunnit laga kraft har dömts för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i två år eller däröver.

Enligt 4 kap. 10 a § får fullmäktige återkalla uppdragen för samtliga förtroendevalda i en nämnd där den politiska majoriteten inte längre är densamma som i fullmäktige eller vid förändringar i nämndorganisationen.

Enligt 6 kap. 13 § kommunallagen bestämmer fullmäktige mandattiderna för andra nämnder än styrelsen. Kommunerna och landstingen kan när de så vill göra förändringar i sin nämndorganisation.

Enligt förarbetena till kommunallagen (prop. 1990/91:117 s. 60 f.) ansågs tidigare gälla en generell princip om att ledamöter och ersättare i styrelsen och övriga nämnder inte kunde entledigas mot sin vilja under löpande mandatperiod. Huvudprincipen gällde fortfarande. Erfarenheten visade att i de flesta fall som en förtroendevald förlorade fullmäktiges förtroende, t.ex. genom att ansvarsfrihet inte beviljades, så tog den förtroendevalde sitt politiska ansvar och avgick självmant. Man kunde enligt propositionen också utgå ifrån att partiorganisationerna i sådana och andra fall av mistat förtroende verkade för att den enskilde politikern tog sitt ansvar, vilket kunde vara nog så betydelsefullt. En entlediganderegler motiverades därför mer av principiella än av praktiska skäl. Reglens räckvidd borde därför begränsas till situationer där det objektivt sett finns särskild anledning att överväga att återkalla en förtroendevalds uppdrag. Om en förtroendevald vägrats ansvarsfrihet borde vägrad ansvarsfrihet vara en grund för avsättning. Bara vid brott med en svårighetsgrad som innebar att det var föreskrivet fängelse i två år eller mer kunde det enligt regeringen vara

motiverat att fullmäktige hade möjlighet att entlediga den förtroendevalde på grund av att han eller hon gjort sig skyldig till brott. Bestämmelsen var i första hand avsedd att vara förebyggande.

Tidigare behandling

Våren 2002 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande (m) om möjligheten att avsätta en kommunal förtroendevald före nästa val, med hänvisning till tidigare uttalanden om extraval. (bet. 2001/02:KU14 s. 75).

Våren 2004 avstyrkte utskottet en motion om behovet av en utredning om partibytars ställning i kommun, landsting eller riksdag (bet. 2003/04:KU9). Utskottet hänvisade till ett tidigare ställningstagande i frågan (bet. 2001/02:KU13 s. 38). Utskottet såg då stora svårigheter med att genom någon form av reglering finna en lösning på problemet. En sådan reglering skulle ovillkorligen innebära ingrepp i grundläggande principer som det rådande valsystemet bygger på. Enligt utskottets mening borde ordningen alltså vara den att frågan om vem som ska inneha den typ av uppdrag som nu är aktuellt ankommer på respektive partigrupp, och eventuella personförändringar löses internt inom gruppen. En utgångspunkt i detta sammanhang är att varje enskild ledamot bär sitt mandat med det parlamentariska ansvar det innebär.

Utskottets ställningstagande

Det är sedan länge en grundläggande princip att ledamöter och ersättare i kommunala nämnder inte ska kunna entledigas mot sin vilja under löpande mandatperiod, även om det finns vissa undantag från huvudprincipen. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom en ordning som skulle innebära ytterligare undantag av det slag som begärs i motionen. Motion K273 (c) avstyrks.

Förtroendevaldas villkor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till den kommunala självstyrelsen en motion (s) i den del som gäller föräldraledighet för förtroendevalda. Utskottet är inte heller berett att förordna en särreglering beträffande tjänsteställe för kommunalt förtroendevalda, och motionen avstyrks även i den delen.

Motionen

Gunnar Sandberg och Marie Nordén (s) begär i motion K356 ett tillkännagivande till regeringen om de förtroendevaldas stationeringsort och deras rätt till föräldraledighet. Motionärerna pekar på att förtroendevalda som har ett kontor till sitt förfogande betraktas som anställda och därför inte omfattas av kommunallagens regler om reseersättning. De flesta kommuner har genom egna beslut möjliggjort föräldraledighet för förtroendevalda. Den stora floran av tillämpningar gör det nödvändigt med någon form av lagtolkning eller rekommendationer. I kommunens protokoll bör det redovisas vilka skäl som finns för en frånvaro.

Gällande regler

De ersättningar som kommuner och landsting frivilligt kan utge regleras i 4 kap. 14 § kommunallagen. Enligt bestämmelsen får fullmäktige besluta att förtroendevalda i skälig omfattning ska få bl.a. ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget samt andra ekonomiska förmåner.

Det finns ingen skyldighet för kommunerna och landstingen att utge sådan ersättning.

Rätten till ekonomiska förmåner för förtroendevalda förstärktes i vissa avseenden 2002. I propositionen Demokrati för det nya seklet (prop. 2001/02:80) underströks att nationella regler som möjliggör för vidast tänkbara grupper att åta sig ett förtroendeuppdrag måste vägas mot en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Regeringen menade att vikten av nationell likställighet då måste gå före. I likhet med vad som redan gällde borde endast fritidspolitikers villkor omfattas av en obligatorisk reglering. Villkoren för de förtroendevalda som fullgör uppdragen på heltid eller en betydande del av heltid skulle alltså även fortsättningsvis avgöras lokalt.

En reglering borde endast göras för de situationer där den förtroendevalde har haft ett faktiskt ekonomiskt bortfall eller vissa särskilda kostnader. Med hänsyn till den kommunala självstyrelsen borde ingen harmonisering ske av de frivilliga arvoden, kommuner och landsting ger sina förtroendevalda. Det skulle alltså även fortsättningsvis vara en uppgift för kommuner och landsting att lokalt avgöra vilken arvodesnivå de finner rimlig. De nya reglerna borde därför även fortsättningsvis ha ramlagskaraktär. Den mer exakta utformningen av ersättningsreglerna borde därför vara en uppgift för kommuner och landsting.

I Svenska kommunförbundets cirkulär Underlag till bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda (cirk. 1991:144) där det ges ett underlag för lokala bedömningar föreslås bestämmelser om att förtroendevalda som fullgör sina uppdrag på heltid eller på minst 40 % av heltid ska ha rätt till årsarvode med belopp som fullmäktige beslutar, att årsarvoderade förtroendevalda ska ha rätt till ledighet i den utsträckning som fullmäktige beslutat och att för en årsarvoderad förtroendevald som på grund

av sjukdom eller annars är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag under en tid som överstiger x månader ska arvodet minska i motsvarande mån. Förtroendevalda som inte är årsarvoderade har rätt till ett grundarvode och timarvode alternativt ersättning per sammanträde m.m. enligt vad fullmäktige beslutar. Dessutom föreslås en bestämmelse om att kostnaden för resor till och från sammanträden eller motsvarande ersätts enligt de grunder som fastställts för kommunens arbetstagare. Enligt kommentaren i cirkuläret får de lokala förhållandena avgöra bestämmelsens närmare utformning. Förhållandena kan variera i betydande omfattning mellan kommunerna beroende på kommunstrukturen och kommunstorleken.

Kammarrätten i Göteborg fann i en dom 2004 (mål nr 4861-02, 4877-02) att ett regionråds tjänsteställe var de arbetslokaler som anvisats för fullgörande av uppdraget. Resorna mellan bostadsorten och tjänstestället skulle anses utgöra resor till och från arbetsplatsen. Den resekostnadsersättning som erhållits från regionen för ifrågavarande resor var följaktligen skattepliktig och skulle tas upp som inkomst av tjänst. Kammarrätten framhöll också bl.a. att bestämmelserna som anger att tjänstestället för riksdagens ledamöter utgörs av bostaden regleras i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter som inte är tillämplig på andra heltidsarvoderade förtroendemän. Inte heller kunde dessa jämföras med nämndemän och andra liknande uppdragstagare. Undantagsreglerna för de yrkeskategorierna var inte heller tillämpliga.

Våren 2004 redovisade och analyserade regeringen den svenska demokratis utveckling efter 2002 i förhållande till bl.a. målet att antalet förtroendevalda skulle öka (skr. 2003/04:110 Demokratipolitik). Regeringen anförde att ansvaret för att uppnå målet om fler förtroendevalda på lokal nivå var något som framför allt åvilade kommuner, landsting och de politiska partierna, men att regeringen hade i uppgift att kontinuerligt se över de förtroendevaldas villkor och att undanröja eventuella hinder.

Tidigare behandling

Våren 2004 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande (kd) om förtroendevaldas situation (bet. 2003/04:KU19 s. 46). I motionen begärdes åtgärder för att förändra förtroendeuppdragets utformning så att fler människor attraherades av det och pekades bl.a. på det ekonomiska betungande i att delta i politiskt arbete på kommunal nivå. Utskottet instämde i vad regeringen anförde i demokratiskrivelsen om betydelsen av fritidspolitiker i den kommunala demokratin. Utskottet noterade att regeringen inlett diskussioner med riksdagspartierna om de förtroendevaldas situation. Vidare hade regeringen aviserat i demokratiskrivelsen att den under mandatperioden skulle ta initiativ till informations-, kunskaps- och erfarenhetsutbyte med kommuner och landsting avseende de förtroendevaldas situation. Mot denna bakgrund avstyrktes motionsyrkandet.

I betänkandet avstyrktes också en motion (fp) om tillfällig ledighet från förtroendeuppdrag. Vad gällde möjlighet till ledighet från förtroendeuppdrag i kommuner och landsting, t.ex. i samband med föräldraledighet, ville utskottet betona att för huvuddelen av de förtroendevalda är uppdraget ett fritidsuppdrag. Själva förtroendeuppdraget utövas då vid sidan av ett förvärvsarbete, och det går således inte att sätta likhetstecken mellan ledighet från förvärvsarbete och ledighet från förtroendeuppdrag. Det nämndes i sammanhanget att riksdagen under det föregående riksmötet fattat beslut om ändringar i kommunallagen som bl.a. innebar att förtroendevalda, som inte fullgör uppdragen på heltid eller en betydande del av heltid, ges rätt till skälig ersättning för de ekonomiska förmåner, t.ex. föräldrapenning, som de förlorar på grund av sitt förtroendeuppdrag. För såvitt det ändå förelåg behov av att vara ledig under en längre tid från ett förtroendeuppdrag var enligt utskottets mening de nuvarande bestämmelserna i kommunallagen om inkallande av ersättare och deras tjänstgöring tillfyllest.

Utskottets ställningstagande

I motionen tas två skilda frågor upp, nämligen dels tjänstestället för arvo-derade förtroendemän med särskilda arbetslokaler, dels frågan om förtroendevaldas föräldraledighet.

Frågan om tjänsteställe och därmed om beskattningen av resekostnadsersättning har varit föremål för prövning av förvaltningsdomstolar som bedömt att tjänstestället i enlighet med praxis ska vara den arbetslokal som anvisats för fullgörande av uppdraget. Utskottet är inte berett att förordna en särskild reglering i detta avseende för kommunalt förtroendevalda.

När det gäller frågan om föräldraledighet för förtroendevalda gör utskottet samma bedömning som våren 2004. I fråga om de förtroendevalda som fullgör uppdragen på heltid eller en betydande del av heltid framhölls i förarbetena till ändringarna 2002 (prop. 2001/02:80) att behovet av regler om förtroendevaldas villkor ska vägas mot en inskränkning i den kommunala självstyrelsen, och villkoren för dessa grupper skulle även fortsättningsvis avgöras lokalt. Utskottet gör inte nu någon annan bedömning.

Motionen K356 (s) avstyrks följaktligen.

Delaktighet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till det arbete som pågår på skilda nivåer två motionsyrkanden (v respektive mp) som gäller enskilda människornas delaktighet när det gäller kommunal verksamhet.

Motionerna

I motion N208 av Kent Persson m.fl. (v) begärs att möjligheterna för kommunmedborgare att delta i den lokala utvecklingen inom viktiga områden utvecklas (yrkande 16). Vidare begärs en statlig utredning som ser över möjligheterna att ge statliga anslag till kommuner som vill öka medborgardeltagandet genom att pröva nya och fördjupade former för att stärka samverkan mellan kommunerna och invånarna (yrkande 17).

I motion N389 av Ulf Holm m.fl. (mp) begärs att ett utvecklingsarbete initieras tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting, Hela Sverige ska leva, Forum för frivilligt socialt arbete, Coompanion och några intresserade pilotkommuner om en förändring av kommunens tjänster i riktning mot högre delaktighet från enskilda medborgare i både beslut och utförande (yrkande 8).

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1, utg. omr. 1 s. 57 och 65) redovisas att Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) i december 2007 beviljades 1,4 miljoner kronor för att under 2008 genomföra och sprida resultatet av ett IT-utvecklingsprojekt med fokus på dialogen med medborgarna. Projektet avser att ta fram metoder och goda förebilder för medborgardialog med stöd av IT. Syftet är att stödja kommuner och landsting i deras arbete med att stärka den medborgerliga förankringen. Medborgarna ska ges bättre möjligheter att vara informerade och delaktiga och kunna påverka den politiska processen. Syftet med projektet är också att skapa förutsättningar för att öka medborgarnas förtroende för de förtroendevalda och den offentliga servicen genom att öka tillgängligheten och enkelheten i möjligheten att påverka. SKL har beviljats ytterligare 1,2 miljoner kronor för 2009. Dessa medel ska användas för det fortsatta arbetet med att testa och implementera verktyg för medborgardialog och för att sprida dess resultat. I projektet samarbetar SKL med enskilda kommuner och landsting för att utveckla och pröva nya metoder för medborgardialoger. Projektet slutförs i december 2009. SKL genomförde i april 2009 en medborgardialogkonferens på temat "Medborgardialog från projekt till process".

Sveriges Kommuner och Landstings medborgardialogprojekt med utvecklingen av en IT-plattform ska redovisas senast den 31 mars 2010. Projektet beräknas dock pågå i en utvecklad form under 2010, då verktygen kommer att implementeras och testas ur ett funktionalitetsperspektiv.

Under hösten 2008 gjordes en överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting. Organisationer som inbjudits att dela i dialogen med regeringen var bl.a. Coompanion, Forum för frivilligt socialt arbete och Hela Sverige ska leva. Huvudmålet med överenskommelsen var enligt regeringens förord att stärka de idéburna organisationernas självständiga och oberoende roll som röstbärare och opinionsbildare samt att stödja framväxten

av en betydligt större mångfald av utförare och leverantörer inom hälso- och sjukvården och omsorgen. En av de gemensamma principerna i överenskommelsen är principen om dialog. Bland annat sägs när det gäller denna princip att alla människor är beroende av offentliga beslut och insatser och att det ur ett rättighetsperspektiv är viktigt att de som berörs av offentliga beslut själva eller genom sina intresseorganisationer kan hävda sina rättigheter och intressen, t.ex. krav på tillgänglighet, som bidrar till ett samhälle där alla är delaktiga. Vidare framhålls att de idéburna organisationerna bidrar till att öka det demokratiska deltagandet och det folkliga inflytandet. Regeringen åtar sig i överenskommelsen bl.a. att verka för att samverkan mellan organisationer och kommunal socialtjänst utvecklas. I Sveriges Kommuner och Landstings åtgärdsplan anges att kommuner, landsting och regioner kommer att ges stöd för att utveckla en strategisk samverkan med civilsamhället, att vissa informationsinsatser ska göras och att det kommer att bedrivas ett utvecklingsarbete för att stödja kommuner och landsting som vill utveckla lokala överenskommelser och samverkansdokument.

Inom SKL bedrivs projektet Samverkan med civilsamhället där man arbetar med intressebevakning och utvecklingsarbete kring samverkan mellan kommuner, landsting och det civila samhället. Det civila samhället innefattar den ideella sektorn, social ekonomi, folkrörelser, föreningsliv, idéburna organisationer, kooperativ m.m. En kartläggning av kommunernas samverkan med civilsamhället ska redovisas i mars 2010. Ett ökande antal kommuner, landsting och regioner arbetar i dag enligt SKL:s webbplats på olika sätt för att utveckla och fördjupa samverkan med organisationer inom det civila samhället. Syftet med samverkan kan vara att stärka deltagandet och demokratin, att förnya välfärden eller att stödja den lokala och regionala utvecklingskraften.

Enligt budgetpropositionen (utg.omr. 1 s. 65 f.) är målet för området demokrati och deltagande att stärka individens närhet till de politiska besluten genom förbättrade möjligheter till aktivt deltagande och ansvarsutkrävande samt att skapa en god social sammanhållning där individens rätt till självbestämmande inte inskränks av andra individer. Arbetet med demokrati och deltagande genomförs bl.a. genom strategi för goda möjligheter till insyn och inflytande.

Enligt regeringen rymmer vårt representativa politiska system möjlighet till medborgardialog där invånarna kan uppleva närhet till de politiska besluten. Detta innebär en representativ deltagardemokrati där invånarna har möjligheter till inflytande. Regeringen vill ge stöd åt demokratiskt medborgarengagemang och förtroende för politiken genom att främja vidgade möjligheter till engagemang för så stora medborgargrupper som möjligt. Detta görs genom att stödja utvecklingen inom kommuner och landsting samt genom att på olika sätt främja tillgänglighet och deltagande.

Att vidga möjligheten till inflytande är enligt regeringen en kontinuerlig process. Som en konsekvens av detta ser regeringen över en rad åtgärder för vidgat medborgarinflytande, både nu och för framtiden. Tillgången till Internet är så stor att ett stort antal personer på ett naturligt sätt använder sig av det, vilket även innebär att många tjänster som stat och kommun tillhandahåller når allt fler. Tekniken bidrar till att hitta nya, enklare och snabbare vägar att kommunicera och kan därmed underlätta deltagande och möjligheten för invånarna att komma närmare och påverka beslutsfattandet. Informationsflödet underlättas liksom den politiska debatten. Tillgång till Internet kan även vidga demokratiskt deltagande och ge en större transparens och tillförlitlighet till demokratiska institutioner och processer. Detta kan ske genom t.ex. dialog, IT-plattformar, e-petitioner och medborgarförslag.

Ett vitalt civilt samhälle är av största vikt för en levande demokrati. Regeringen avser därför att främja ökad kunskap om nya metoder för politiskt deltagande. Intresseområdet omfattar effektivisering av förvaltningen med ny metodik och teknik och även ökat användar- och invånarinflytande i anslutning till begreppet e-demokrati. Regeringen vill främja möjligheterna till medborgardeltagande via kommunala paneler, samråd, dialoger, e-petitioner och konsultationer. I ett fortsatt nära samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting kan dessa metoder vidareutvecklas, synliggöras och tillgängliggöras. Regeringen främjar vidgade medborgardialoger där invånarna i ökande grad har möjlighet att uppleva närhet till de politiska besluten och själva utöva inflytande.

Tidigare behandling

Utskottet avstyrkte våren 2007 en motion (mp) om ökat direktinflytande för medborgare (bet. 2006/07:KU9 s. 20 f.). Utskottet framhöll att det i kommunallagens inledningsparagraf slås fast att demokratin gäller som grundläggande princip för alla kommuner och landsting. Hur den kommunala demokratin konkret ska utformas har dock enligt utskottet i stor utsträckning ansetts vara en fråga för varje kommun respektive landsting att själva besluta om. Utskottet vidhöll denna uppfattning. Det borde med andra ord inte vara en uppgift för staten utan för kommunerna och landstingen själva att inom ramen för sin självstyrelse och det gällande regelverket besluta närmare om formerna för den lokala demokratin och invånarnas direktdemokratiska inflytande. Friheten för kommuner och landsting ansågs redan i dag vara omfattande härvidlag.

Våren 2009 avstyrkte utskottet en motion (s) om ett forum för kunskapsutbyte mellan kommunerna för att öka medskaparandan bland medborgarna (bet. 2008/09:KU11 s. 25). Utskottet hänvisade till SKL:s projekt "Utveckling av tjänster med stöd av medborgardialog" och det i det sammanhanget skapade nätverket för kunskapsspridande. Utskottet vidhöll sin tidigare bedömning att det inte bör vara en uppgift för staten utan för kom-

munerna och landstingen själva att inom ramen för sin självstyrelse och det gällande regelverket besluta närmare om formerna för den lokala demokratin och invånarnas direktdemokratiska inflytande.

Utskottets ställningstagande

Inom Sveriges Kommuner och Landsting pågår med stöd av statliga medel ett projekt med utveckling av en IT-plattform som ska redovisas senast den 31 mars 2010. I projektet bedrivs ett samarbete med enskilda kommuner och landsting för att utveckla och pröva nya metoder för medborgardialoger.

I den överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting som slöts under hösten 2008 betonas vikten av dialog och delaktighet och de idéburna organisationernas viktiga roll. Sveriges Kommuner och Landsting har åtagit sig att bedriva ett utvecklingsarbete för att stödja kommuner och landsting som har för avsikt att utveckla lokala överenskommelser och samverkansdokument.

En rad åtgärder vidtas således på skilda nivåer i syfte att öka medborgarnas delaktighet och förstärka de idéburna organisationernas roll. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att det, som utskottet tidigare anfört, är en uppgift för kommunerna och landstingen själva att besluta närmare om formerna för den lokala demokratin och invånarnas direktdemokratiska inflytande anser utskottet inte att det är påkallat med tillkännagivanden till regeringen om utveckling av möjligheterna för kommunmedborgare att delta i den lokala utvecklingen. Motionerna N208 yrkandena 16 och 17 (v) samt N389 yrkande 8 (mp) avstyrks.

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker i förenklad ordning en rad motioner som motsvarar motioner som behandlats tidigare under mandatperioden.

Allmänt

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Senast har det gjorts under riksmötet 2008/09 i betänkandena 2008/09: KU5, 11 och 16, och riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:K202 av Katarina Brännström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa sanktioner mot kommuner som bryter mot lagen.

2009/10:K224 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avskaffande av landstingen.

2009/10:K227 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ledamöter i kommunfullmäktige ska kunna behålla sina uppdrag även om de påbörjar studier på annan ort under mandatperioden.

2009/10:K273 av Johan Linander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunfullmäktige måste kunna återkalla de uppdrag som kommunfullmäktige tillsatt.

2009/10:K277 av Berit Högman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av samarbete mellan kommuner eller sammanslagning av kommuner för välfärd av god kvalitet för alla i hela landet.

2009/10:K281 av Else-Marie Lindgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunen övertar huvudmannaskapet för primärvården.

2009/10:K288 av Curt Linderöth (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner måste följa lagakraftvunna domar.

2009/10:K306 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av kommunallagen.

2009/10:K321 av Pia Nilsson (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunal överskottsförsäljning ska vara tillåten.

2009/10:K337 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att införa begreppet stad som juridisk term i kommunallagen.

2009/10:K338 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över 4 kap. 23 § kommunallagen.

2009/10:K348 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att allmänna val bör föregå bildandet av eventuella regionkommuner och storlandsting.

2009/10:K356 av Gunnar Sandberg och Marie Nordén (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtroendevaldas villkor i landsting och kommuner.

2009/10:K380 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om spärr i valen till kommunfullmäktige.

2009/10:T536 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka möjligheterna till lagändring så att utrymme skapas för kommuner att ta ut en avgift för parkering av fastighetsägare, enligt brittisk eller australiensisk modell.

2009/10:N208 av Kent Persson m.fl. (v):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla möjligheterna för kommunmedborgare att delta i den lokala utvecklingen inom viktiga områden.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fördjupad lokaldemokrati.

2009/10:N389 av Ulf Holm m.fl. (mp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett utvecklingsarbete bör initieras tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Hela Sverige ska leva, Forum för frivilligt socialt arbete, Coompanion och några intresserade pilotkommuner om en förändring av kommunens tjänster i riktning mot högre delaktighet från enskilda medborgare i både beslut och utförande.